

บทที่ 5

การศึกษาวิเคราะห์พื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษา

ในบทนี้จะทำการศึกษาภาพรวมของ แขวงดินแดง และแขวงห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้กำหนดให้เป็นพื้นที่ศึกษา โดยจะศึกษาถึงทำเลที่ตั้ง และการกระจายตัวของพื้นที่นันทนาการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาพื้นที่นันทนาการต่อไป

ความเป็นมาและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง และแขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ได้มีจัดตั้งเขตห้วยขวาง ครั้งแรกโดยแบ่งพื้นที่การปกครองบางส่วนมาจากเขตพญาไท ตาม "พระราชกฤษฎีกาแบ่งเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2516" เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2516 ประกอบด้วย พื้นที่ปกครอง 2 แขวง คือ แขวงห้วยขวาง และแขวงบางกะปิ ต่อมาในปี พ.ศ.2521 ได้มีการออก "พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตพญาไท เขตห้วยขวาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2521" โดยให้โอนพื้นที่แขวงดินแดง ของเขตพญาไท และแขวงสามเสนนอก ของเขตบางกะปิ มาขึ้นการปกครองกับเขตห้วยขวาง ในขณะเดียวกัน ได้โอนพื้นที่บางส่วนของแขวงห้วยขวาง และแขวงบางกะปิ ไปรวมกับ แขวงสามเสนใน และแขวงมักกะสัน ของเขตพญาไท ตามลำดับ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2525 ดังนั้น เขตห้วยขวาง จึงมีพื้นที่ปกครอง 4 แขวง คือ แขวงห้วยขวาง แขวงบางกะปิ แขวงดินแดง และแขวงสามเสนนอก (www.bma.go.th) ซึ่งวิวัฒนาการของการก่อตัวเป็นชุมชน เขตห้วยขวาง เริ่มต้นจากพื้นที่ตอนกลางของแขวงห้วยขวาง บริเวณพื้นที่ชอยพร้อมพรรณ ซึ่งมีถนนสายย่อยที่แยกจากถนนประชาสงเคราะห์ ชุมชนบริเวณดังกล่าว เป็นชุมชนดั้งเดิมของ เขตห้วยขวาง แขวงห้วยขวาง และแขวงดินแดงมีอาณาเขตติดต่อกัน และถูกขนาบด้วยถนนรัชดาภิเษกทางด้านตะวันออกของแขวงห้วยขวาง และถนนวิภาวดีรังสิต ทางด้านตะวันตกของแขวงดินแดง การขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ดังกล่าวเชื่อมต่อกัน จนดูเหมือนว่าแขวงห้วยขวาง และแขวงดินแดง เป็นพื้นที่ผืนเดียวกัน นอกจากโครงข่ายถนนสายหลักที่สำคัญ 2 สาย พื้นที่ภายในแขวงห้วยขวาง และแขวงดินแดง ยังมีโครงข่ายถนนสายรองที่สำคัญอีกหลายสาย อาทิ ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ ถนนประชาสงเคราะห์ เป็นต้น ถนนสายรองเหล่านี้เป็นตัวเชื่อมระหว่างถนนสายย่อยต่างๆ ได้แก่ ชอยนาทอง ชอยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และชอยสมบุญรณพัฒนา เป็นต้น โดยมีรถโดยสารประจำทาง รถโดยสารเล็ก และรถจักรยานยนต์รับจ้าง เป็นยานพาหนะ ในการเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างพื้นที่ (ทวีเกียรติ พิตรปรีชา, 2538: 48) แต่เนื่องจากเขตห้วยขวาง มีการขยายตัวของประชากรในอัตราสูงมาก ดังนั้นผู้บริหารของกรุงเทพมหานครจึงเสนอออก "ประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงพื้นที่ เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง และตั้งเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ลงวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2536" โดยแบ่งแยกพื้นที่บางส่วนของ เขตห้วยขวาง เขตพญาไทและเขตราชเทวีไปจัดตั้งเป็น เขตดินแดง มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2537 เป็นต้นมา โดยเขตดินแดง มีพื้นที่ปกครอง จำนวน 1 แขวง คือ แขวงดินแดง (www.bma.go.th) ดังนั้นจากความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นของชุมชนระหว่าง แขวงห้วยขวาง และแขวงดินแดง ภายใต้การปกครองของเขตห้วยขวางเดิมนั้น จึงเป็นที่มาของพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ซึ่งประกอบด้วย แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง และแขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน

5.1 ลักษณะทางกายภาพ

5.1.1 ขนาดที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

1.พื้นที่ศึกษา มีเนื้อที่ประมาณ 12,634 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,896,250 ไร่ ประกอบด้วย

- แขวงดินแดง เขตดินแดง มีเนื้อที่ประมาณ 4,315 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,696,875 ไร่
- แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง มีเนื้อที่ประมาณ 8,319 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,199,375 ไร่

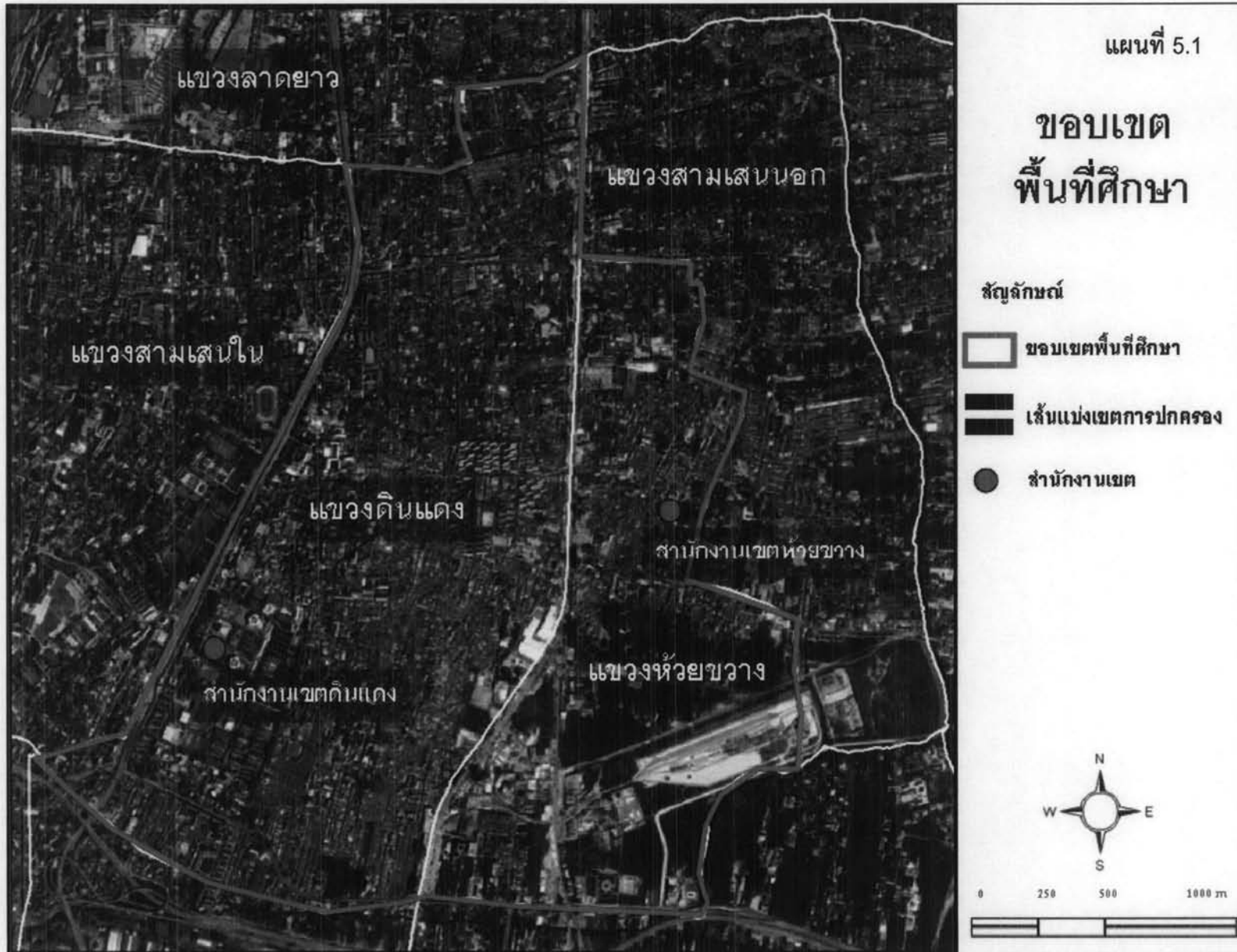
2.อาณาเขตติดต่อ พื้นที่ศึกษาดังอยู่ในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

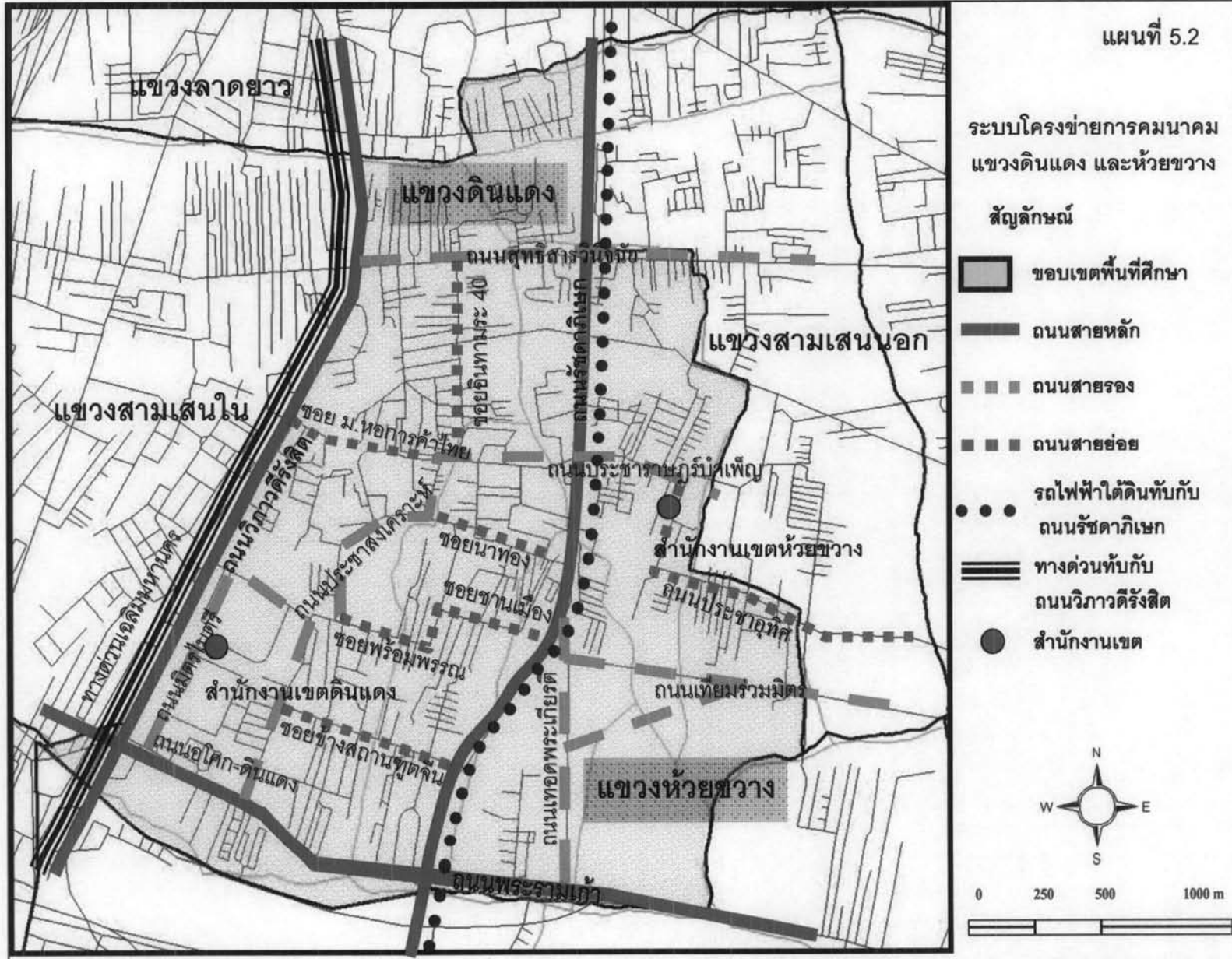
- ทิศเหนือ ติดต่อ แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง โดยใช้ถนนรัชดาภิเษกและถนนสุทธิสารวินิจฉัย เป็นเส้นแบ่งอาณาเขต

- ทิศใต้ ติดต่อ แขวงสามเสนใน แขวงมักกะสัน เขตพญาไท โดยมีแนวแบ่งกึ่งกลางจากสามแยกดินแดง (สามเหลี่ยมดินแดง) มาตามถนนอโศก-ดินแดง ถนนอโศกตัดผ่านถนนเพชรบุรีตัดใหม่ลงมาจนถึงจุดกึ่งกลางคลองแสนแสบ

- ทิศตะวันออก ติดต่อ แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง โดยใช้แนวคลองเป็นเส้นแบ่ง

- ทิศตะวันตก ติดต่อ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท เริ่มจากสามแยกดินแดง (สามเหลี่ยมดินแดง) ใช้แนวกึ่งกลางถนนวิภาวดีรังสิตขึ้นไปทางทิศเหนือจนถึงจุดกลางของคลองบางซื่อ

5.1.2 ระบบโครงข่ายถนนและการคมนาคมติดต่อ

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่เขตเมืองชั้นในที่มีศักยภาพในการติดต่อพื้นที่เขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร ด้วยโครงข่ายระบบถนนสายหลัก ถนนสายรอง และถนนสายย่อย รวมทั้งเป็นเขตที่อยู่ใกล้กับโครงข่ายระบบทางด่วน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงต่อการคมนาคมระหว่างเขตต่างๆ ได้อย่างสะดวก ดังนี้

1.ระบบทางด่วน

- ทางด่วนเฉลิมมหานครหรือทางด่วนชั้นที่ 1 พื้นที่ศึกษาดังอยู่ใกล้กับจุดขึ้น-ลง ของระบบทางด่วนชั้นที่ 1 ที่ปลายถนนวิภาวดีรังสิตบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง และมีปลายทาง ที่ถนนบางนา-ตราด และดาวคะนอง นอกจากนี้ยังเชื่อมต่อกับระบบทางด่วนชั้นที่ 2 มีปลายทางที่บริเวณถนนแจ้งวัฒนะ ซึ่งระบบทั้งสองนี้จะมีจุดขึ้น-ลง ระหว่างเส้นทางบริเวณเขตชั้นในและเขตชั้นกลางของกรุงเทพมหานครหลายจุด อาทิ ถนนพระรามที่ 9 อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ท่าเรือคลองเตย ถนนพระรามที่ 4 ถนนสุขุมวิท เป็นต้น จะเห็นได้ว่าพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการติดต่อเชื่อมโยงกับพื้นที่ต่างๆ ในกรุงเทพมหานครและบริเวณโดยรอบ โดยระบบทางด่วนอย่างมีประสิทธิภาพ

- ทางด่วนดินแดง-ดอนเมือง (ดอนเมืองโทลเวย์) พื้นที่ศึกษาดังอยู่ใกล้กับจุดขึ้น-ลง ระบบทางด่วนดอนเมืองโทลเวย์ ที่บริเวณปลายถนนวิภาวดีรังสิต ทำให้พื้นที่ศึกษามีศักยภาพในการติดต่อกับพื้นที่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงอย่างมีประสิทธิภาพ

2.ระบบถนน

ถนนสายหลัก เป็นถนนขนาดใหญ่มีความกว้าง 6-10 ช่องจราจร สร้างผ่านพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบเป็นถนนที่มีความสำคัญ กล่าวคือ เป็นถนนที่เชื่อมการคมนาคมระหว่างเขตต่างๆ โดยรอบดังนี้

- ถนนรัชดาภิเษก เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 8 ช่องจราจร ตัดผ่านกลางพื้นที่ศึกษาในแนวเหนือ-ใต้ โดยถนนรัชดาภิเษกถูกใช้เป็นแนวแบ่งระหว่างแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งถนนรัชดาภิเษกนี้เป็นถนนที่มีอิทธิพล ต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาพื้นที่ศึกษาเป็นอย่างมาก

- ถนนวิภาวดีรังสิต เป็นถนนคอนกรีตผสมเหล็กขนาด 12 ช่องจราจร เป็นถนนสายหลักอีกสายหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาของพื้นที่ศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นถนนสายหลักสู่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตัดผ่านด้านตะวันตก ของพื้นที่ศึกษาและรอยต่อระหว่างเขตดินแดงและเขตพญาไท

- ถนนพระรามเก้า เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 6 ช่องการจราจร ตัดผ่านบริเวณด้านใต้ของพื้นที่ศึกษาในแนวตะวันตก ตะวันออก โดยถนนพระรามเก้า นั้นสร้างตัดกับถนนศรีนครินทร์ต่อกับถนนกรุงเทพฯ - ชลบุรี เชื่อมการคมนาคมสู่ตะวันออก

ถนนสายรอง เป็นถนนขนาด 4-6 ช่องการจราจร เป็นถนนที่เข้าสู่ภายในพื้นที่ศึกษา และเชื่อมต่อกับถนนสายหลัก โดยเฉพาะบริเวณถนนวิภาวดีรังสิต ถนนพระรามเก้า และถนนรัชดาภิเษก

- ถนนประชาสงเคราะห์ เป็นถนนสายรองที่มีความสำคัญที่สุดในพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นถนนที่มีบทบาทในการเชื่อมการสัญจรระหว่างแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

- ถนนมิตรไมตรี เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างถนนวิภาวดีรังสิตกับถนนประชา สงเคราะห์
- ถนนประชากรราษฎร์บำเพ็ญ เป็นถนนสายรองที่มีความสำคัญอีกสายหนึ่งเนื่องจากเป็นถนนที่ติดกับถนนสายหลักคือ ถนนรัชดาภิเษก และเชื่อมต่อทางสัญจรระหว่างพื้นที่ทางด้านตะวันออกและด้านตะวันตกของถนนรัชดาภิเษกตอนกลางของแขวงห้วยขวาง และเชื่อมต่อกับแขวงดินแดง โดยเชื่อมกับถนนประชาสงเคราะห์

- ถนนสุทธิสารวินิจฉัย เป็นถนนสายรองอีกสายหนึ่งที่ติดกับถนนรัชดาภิเษกเชื่อมต่อทางสัญจรระหว่างพื้นที่ด้านตะวันออกของพื้นที่ศึกษาและต่อเนื่องไปออกถนนลาดพร้าวและถนนรามคำแหงในเขตบางกะปิ

- ถนนเทียมร่วมมิตร เป็นถนนสายรองเชื่อมต่อจากถนนรัชดาภิเษกทางตะวันออก สามารถทะลุกับถนนประชาอุทิศและซอยศูนย์วิจัย 4 ออกถนนพระรามเก้าได้

- ถนนเทอดพระเกียรติ (โครงการพระราชดำริ) เป็นถนนสายรองที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริให้สร้างถนนสายนี้ เพื่อแบ่งเบาการจราจรบริเวณสี่แยก อ.ส.ม.ท. โดยตัดเชื่อมจากถนนรัชดาภิเษกบริเวณศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ตัดผ่านตามแนวเหนือ-ใต้ ผ่านด้านข้างสำนักผังเมือง เชื่อมต่อกับถนนพระรามเก้า

- ถนนอโศกดินแดง เป็นถนนสายรองเชื่อมถนนวิภาวดีรังสิต บริเวณสามเหลี่ยมดินแดงกับถนนรัชดาภิเษกและถนนพระรามเก้า บริเวณสี่แยก อ.ส.ม.ท.

ถนนสายย่อย เป็นถนนที่ขนาดความกว้างของผิวจราจร 2-4 ช่องทางจราจร เปรียบเสมือนเส้นโลหิตฝอยเชื่อมต่อถนนสายรองและถนนสายหลัก เป็นถนนที่เข้าสู่พื้นที่ชั้นในของเขตห้วยขวางและมีบทบาทใกล้ชิดกับผู้พักอาศัยในชุมชน มีลักษณะค่อนข้างแคบไม่มีทางเท้าได้แก่

- ซอยรัชดาภิเษก 7 (ซอยนาทอง) เป็นถนนสายย่อยแยกจากถนนรัชดาภิเษก บริเวณตอนกลางของพื้นที่ศึกษา ทางฝั่งตะวันตกเข้าสู่พื้นที่ชุมชนพักอาศัยและแหล่งงานโดยถนนซอยเนื่องจากเป็นถนนที่ตัดผ่านชุมชนและสามารถทะลุออกถนนประชาสงเคราะห์และประชากรราษฎร์บำเพ็ญได้ จึงทำให้ซอยนาทองมีการจราจรคับคั่ง

- ซอยรัชดาภิเษก 3 (ซอยข้างสถานทูตจีน) เป็นถนนสายย่อยแยกจากถนนรัชดาภิเษก บริเวณตอนใต้ของพื้นที่ศึกษาทางฝั่งตะวันตกข้างสถานทูตจีนเข้าสู่พื้นที่ชุมชนพักอาศัยชั้นในของ แขวงดินแดง เขตดินแดง และสามารถออกถนนประชาสงเคราะห์ได้เช่นกันแต่สภาพถนนภายในอยู่ในสภาพไม่ค่อยดีนัก

- ซอยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เป็นถนนสายย่อยแยกจากถนนวิภาวดีรังสิต บริเวณฝั่งตะวันตกของแขวงดินแดง เขตดินแดง เข้าสู่พื้นที่ตอนกลางของแขวงดินแดง เขตดินแดง โดยตัดผ่านชุมชนพักอาศัยและบริเวณพื้นที่ว่างออกสู่ถนนประชาสงเคราะห์ บริเวณซอยเพิ่มสิน

- ซอยเพิ่มสิน เป็นถนนสายย่อยที่แยกจากถนนประชาสงเคราะห์ไปบรรจบกับซอยสมบุญรณพัฒนา และมีทางแยกออกซอยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยได้

- ซอยสมบุญรณพัฒนา เป็นถนนสายย่อยที่เชื่อมทางสัญจรระหว่างถนนประชาสงเคราะห์กับซอยเพิ่มสิน

- ซอยพร้อมพรรณ เป็นถนนสายย่อยแยกจากถนนประชาสงเคราะห์มีทางแยกย่อยไปออกซอยผาสุก ซอยปรารถนาและซอยอื่นๆ อีกหลายซอย

- ขอยอินทามระ 40 (ขอยขอบฟ้า) เป็นถนนสายย่อยเชื่อมการคมนาคมบริเวณตอนเหนือของแขวงดินแดง เขตดินแดง โดยแยกจากถนนประชาสงเคราะห์ไปออกถนนสุทธิสารวินิจฉัย

ค) ระบบราง

- รถไฟฟ้าใต้ดิน สายเฉลิมรัชมงคล สร้างผ่านบริเวณตอนกลางพื้นที่ศึกษา ในแนวเหนือ-ใต้ตามแนวถนนรัชดาภิเษก โดยมีสถานีพระรามเก้า สถานีศูนย์วัฒนธรรม สถานีห้วยขวาง และสถานีสุทธิสาร สำหรับขึ้น-ลงรถไฟฟ้าใต้ดินในพื้นที่ศึกษา ซึ่งรถไฟฟ้าใต้ดินนี้สามารถเชื่อมต่อเข้าสู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังเชื่อมต่อกับโครงข่ายการคมนาคมในระบบอื่นๆ ได้อย่างสะดวก ได้แก่ สถานีรถไฟ ที่สถานีหัวลำโพง และสถานีชุมทางบางซื่อ สถานีรถไฟลอยฟ้า บีทีเอส ที่สถานีสุขุมวิท และสถานีสวนจตุจักร

การคมนาคมและระบบโครงข่ายถนนในเขตพื้นที่ศึกษามีถนนวิภาวดีรังสิต ถนนพระรามเก้า และถนนรัชดาภิเษก เป็นถนนสายหลักที่มีความสำคัญและเป็นตัวชี้้นำการพัฒนาการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ถนนวิภาวดีรังสิตเป็นทางหลวงเชื่อมการคมนาคมทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ปลายถนนบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง เป็นจุดขึ้น-ลงทางด่วนซึ่งสามารถเชื่อมต่อโครงข่ายการคมนาคมได้ทั่วกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นอกจากนี้ยังมีโครงการทางยกระดับดอนเมือง-โทลเวย์ ช่วยเสริมศักยภาพในการคมนาคมอย่างมีประสิทธิภาพ ถนนรัชดาภิเษก เป็นถนนสายหลักขนาดใหญ่ตัดผ่านกลางพื้นที่ศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของระบบถนนวงแหวนชั้นในซึ่งเชื่อมต่อการคมนาคมในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร และถนนพระรามเก้า ซึ่งสร้างตัดกับถนนศรีนครินทร์ต่อกับ ถนนกรุงเทพฯ-ชลบุรี เชื่อมการคมนาคมสู่ตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งยังเป็นเชื่อมต่อการขนส่งทางอากาศที่สนามบินสุวรรณภูมิ จากถนนสายหลักดังกล่าวจะมีถนนสายรองเป็นตัวเชื่อมโยงการคมนาคมสัญจรเข้าสู่พื้นที่ศึกษาอย่างทั่วถึง ถนนสายรองที่สำคัญได้แก่ ถนนประชาสงเคราะห์ ถนนมิตรไมตรี ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ ถนนสุทธิสารวินิจฉัย ถนนประชาอุทิศ ถนนเทียมร่วมมิตร และถนนเทอดพระเกียรติ นอกจากนี้ ถนนสายรองยังเป็นถนน ที่เชื่อมต่อการคมนาคมระหว่างเขตต่างๆ โดยรอบ สำหรับถนนสายย่อยนั้นเป็นถนนที่นำเข้าสู่บริเวณชั้นในของพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะถนนประชาสงเคราะห์ เป็นถนนสายรองที่มีบทบาทในการเชื่อมโยงการคมนาคมระหว่างพื้นที่ดินในแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร มากที่สุด และเมื่อกรุงเทพมหานครได้ปรับปรุงถนน ตรอก ขอย เพื่อใช้เป็นทางลัดในการแก้ปัญหาจราจรติดขัดโดยตัดเชื่อมถนนสายรองกับถนนสายหลักทำให้ถนนสายย่อยพัฒนาศักยภาพในตัวเอง

จากระบบโครงข่ายการคมนาคมดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพื้นที่ศึกษามีศักยภาพในการเข้าถึงพื้นที่สูง ส่งผลให้เกิดพื้นที่เพื่อการพัฒนา ที่ดินมีราคาสูงขึ้นและมีการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านพาณิชย์กรรม และที่อยู่อาศัย พื้นที่ศึกษาจึงมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต้องการของพื้นที่นันทนาการในเขตพื้นที่ศึกษา

5.2. ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ซึ่งเดิมต่างก็อยู่ในเขตปกครองของเขตห้วยขวาง ในอดีตที่ไม่มีแผนการจัดการพื้นที่ในลักษณะเป็นผังแม่บทการใช้ประโยชน์ที่ดินและการควบคุมให้เป็นไปตามผังมาก่อน จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการพัฒนาการใช้ประโยชน์

ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งปัญหาการกระจายโครงข่ายคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ยังมีผลต่อความเสมอภาคของมูลค่าทรัพย์สิน ทำให้เกิดการพัฒนาลังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ

5.2.1 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน

ในระยะแรกการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นจะเป็นการพัฒนาตามกระแสผลักดันของนโยบายการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยโดย กรมประชาสงเคราะห์ และต่อมาโดยการเคหะแห่งชาติ โดยก่อสร้างที่พักอาศัยลักษณะแฟลต ประกอบด้วย โครงการพัฒนาแฟลต ดินแดง และแฟลตห้วยขวาง การมีชุมชนใหม่ที่เกิดขึ้นโดยรวดเร็ว พร้อมทั้งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกิดขึ้นตามมาเพื่อสนองความต้องการของการพัฒนาโครงการดังกล่าว เป็นการพัฒนาที่กระจุกตัว การกระจายสาธารณะประโยชน์ไปยังพื้นที่อื่นๆ ของรัฐยังไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง จึงส่งผลทำให้มีการเชื่อมต่อเครือข่ายการใช้ประโยชน์ที่ดินไปตามกำลังการพัฒนาของผู้ประกอบการแต่ละราย และการเก็งกำไรจากเจ้าของที่ดินในเวลาต่อมา

ปรากฏการณ์ของการพัฒนาพื้นที่แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง จากการจัดสรรแบ่งแปลงที่ดิน จึงเป็นไปตามกลไกตลาดในลักษณะตามยถากรรมและขาดการควบคุม จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะตามความหนาแน่นการใช้ประโยชน์ที่ดิน กล่าวคือ ลักษณะแรกเป็นการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นกลุ่มอาคารพาณิชย์ที่เป็นตึกแถวและที่อยู่อาศัยที่เป็นอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่ที่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณโครงการแฟลตดินแดง หรือแฟลตห้วยขวาง และพื้นที่ต่อเนื่องซึ่งได้ประโยชน์จากการพัฒนาสาธารณูปโภค ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น ลักษณะที่สองเป็นการแบ่งแปลงที่ดินทั้งในลักษณะด้านหน้าเป็นอาคารพาณิชย์แบบตึกแถวยาวไปตามริมสองฝั่งถนน ส่วนด้านในจะเป็นที่อยู่อาศัยแบบบ้านเดี่ยวและบ้านแถว

การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่จากการก่อสร้างถนนวิภาวดีรังสิต ถนนรัชดาภิเษก ถนนอโศก-ดินแดง และสร้างทางด่วนโทลเวย์ ส่งผลให้การพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินตลอดสองฝั่งถนนโดยเฉพาะถนนรัชดาภิเษก เกิดการพัฒนาย่านธุรกิจและพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ ส่วนถนนวิภาวดีรังสิต เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของกรุงเทพมหานคร ส่วนราชการ และสถาบันการศึกษา ทำให้การพัฒนาพาณิชย์กรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร)

ตารางที่ 5.1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในพื้นที่ศึกษา ปีพ.ศ.2544

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)		ร้อยละ	
	เขตดินแดง	เขตห้วยขวาง	เขตดินแดง	เขตห้วยขวาง
1.ที่อยู่อาศัย	2,687.5	307,501.1	54.74	31.36
2.พาณิชย์กรรม	706.3	45,919.6	14.38	4.68
3.อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	8.8	29,695.4	0.17	3.03
4.ถนน	725.0	60,415.4	14.76	6.16
5.สถาบันศาสนา สถานศึกษา และสถานที่ราชการ	625.0	62,314.4	12.73	6.36
6.ที่นันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ	112.5	15,701.3	2.30	1.60
7.พื้นที่เกษตร ที่โล่งว่าง และอื่นๆ	43.8	458,305.5	0.92	46.74
รวม	4,908.9	980,460.6	100	100

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

เนื่องจากแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง อยู่ใกล้กับพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน จึงมีอุปสงค์การใช้ประโยชน์ที่ดินสูงจนเกือบเต็มพื้นที่ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกสร้าง (Builtup area) ประมาณร้อยละ 90 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นที่ว่าง ที่ลุ่ม ที่ลาดลงและหนองน้ำกระจายแทรกอยู่ในพื้นที่ปลูกสร้างทั่วไป

จากตาราง 5.2 พบว่าสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ปลูกสร้างส่วนใหญ่เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยเป็นหลัก รองลงมาเป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ที่ดินประเภทสถานที่ราชการ ที่ดินประเภทที่โล่ง เพื่อนันทนาการ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ นั้นมีการใช้ประโยชน์ในสัดส่วนน้อยที่สุด

5.2.2 แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

เพื่อจะทราบถึงแนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตนั้นจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนี้

1. จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยถึงแม้ว่าแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง จะเป็นเขตชั้นในที่มีความอึดตัวในด้านของประชากรที่มีอัตราการลดลงในแต่ละปี จากตารางข้อมูล แต่การเพิ่มขึ้นของประชากรก็ยังคงมีอยู่แต่ในอัตราที่ยังไม่สูงเท่าใดนัก โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรแฝงนั้นเป็นผู้เข้ามาทำงานภายในพื้นที่ศึกษา ทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัยยังคงมีเพิ่มขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิจัยของ ทวีเกียรติ พิตรปรีชา, 2538 ที่ว่าเขตห้วยขวาง มีการขยายตัวของที่พักอาศัยประเภทอพาร์ทเมนต์ เนื่องจากมีที่ตั้งใกล้แหล่งงานในเมืองและมีความพร้อมในด้านระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โดยสภาพของที่อยู่อาศัยจะมีแนวโน้มที่จะเป็นที่อยู่อาศัยแบบหนาแน่นเพิ่มสูงขึ้น และจะมีอาคารสูงเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ศึกษาโดยเฉพาะในบริเวณถนนรัชดาภิเษก

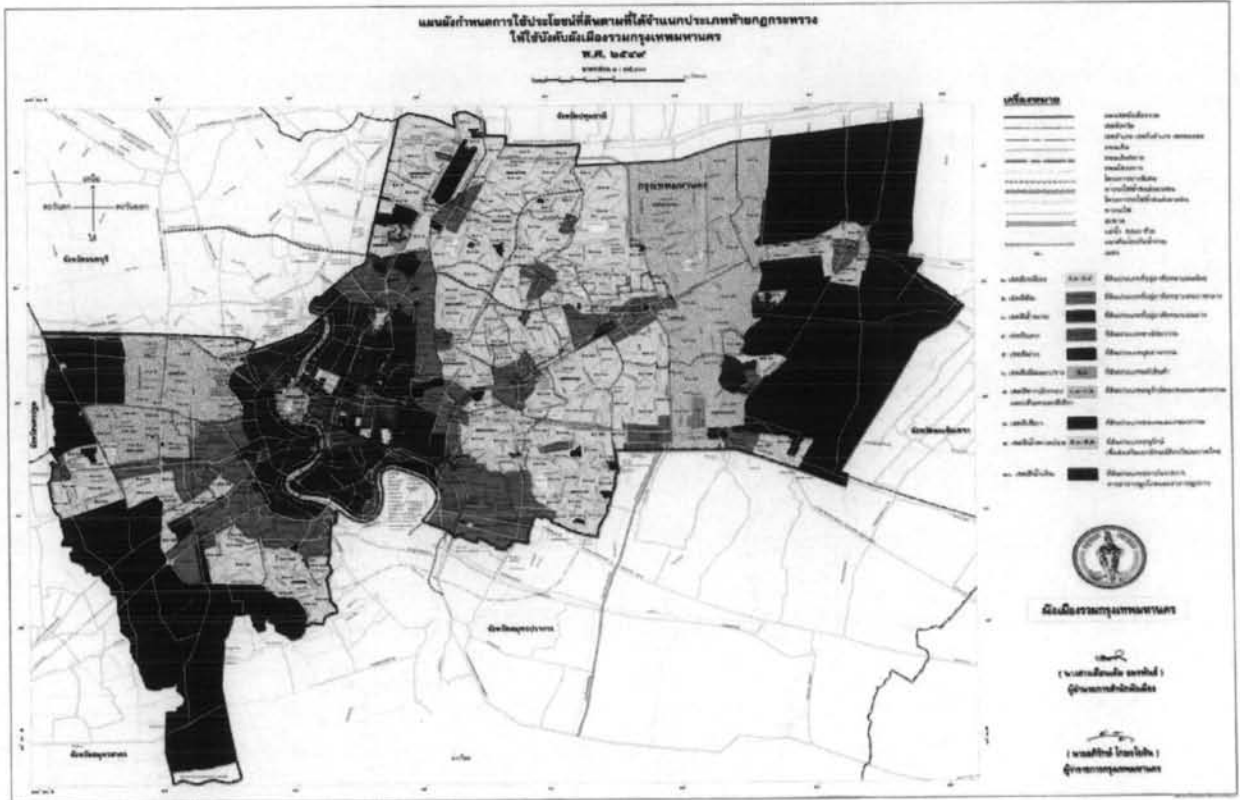
2. ราคาของที่ดิน แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง มีราคาที่ดินค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเขตอื่นๆ และมีแนวโน้มที่ราคาจะสูงขึ้นอีก ฉะนั้นการใช้ที่ดินต่างๆ จึงต้องเป็นกิจกรรมที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่างับราคาที่ดิน ซึ่งส่วนใหญ่จะได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง โดยอาคารจะเป็นประเภทอาคารสูงเพื่อจะได้มีพื้นที่ใช้สอยสูง คุ้มค่างับราคาที่ดิน ซึ่งการสร้างอาคารสูงที่มีสัดส่วนพื้นที่อาคารรวมกับพื้นที่ดินสูงโดยขาดการควบคุมและการจัดระเบียบให้เหมาะสม จะก่อให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ ตามมาในอนาคต

3. การคมนาคมขนส่ง แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวางเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความสำคัญในด้านโครงข่ายถนนรองรับการเดินทางระหว่าง แหล่งงาน ย่านการค้า และย่านการบริการใจกลางเมือง ซึ่งได้ส่งผลให้ปริมาณการจราจรในแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง มีปริมาณการจราจรสูง ก่อให้เกิดความแออัดคับคั่งในการจราจร เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลาเร่งด่วน (Rush Hour) จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าพื้นที่ศึกษา มีระบบโครงข่ายถนนและการคมนาคมติดต่อกันเชื่อมโยง ทั้งระบบทางด่วน ระบบถนนสายหลัก-สายรอง พร้อมทั้งระบบราง ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ภายในบริเวณดังกล่าวมีศักยภาพในการเข้าถึงสูง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อราคาที่ดินและการใช้ที่ดินด้านพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง ประเภทอาคารสูงมีเพิ่มมากขึ้นในบริเวณที่มีการเข้าถึงและการสัญจรโดยสะดวก

4. ผังเมืองรวม กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549 ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ได้กำหนดให้ เขตดินแดง และเขตห้วยขวาง ซึ่งเป็นที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางครอบคลุมทั้งพื้นที่ศึกษา โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภท สถานบันการศึกษา สถาบันศาสนา

สถาบันราชการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และที่โล่งสวนสาธารณะแทรกอยู่บางบริเวณ ในบริเวณที่ กำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางนี้ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยเป็น ส่วนใหญ่ (ดูแผนที่ 5.3) จึงทำให้เกิดความชัดเจนถึงแนวโน้มในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพักอาศัย

แผนที่ 5.3 ผังเมืองรวม กรุงเทพมหานคร

ดังนั้นจากหลักการดังกล่าวจึงกล่าวโดยสรุปว่า แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีวิวัฒนาการและการเติบโต เกิดจากกิจกรรมทั้งทั้งประเภทที่อยู่อาศัย การค้า พาณิชยกรรม การพัฒนากิจกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินและสภาพแวดล้อมของ แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง โดยตรง เป็นรูปแบบของเขตเมืองซึ่งมักจะมีการเพิ่ม ของกิจกรรมความซับซ้อนของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สืบสน ขาดความเป็นระเบียบ โดยเฉพาะสะท้อนถึง สภาพแวดล้อมและการพัฒนาของชุมชน (จักรชัย พงศ์ประยูร, 2527) และจากศักยภาพของพื้นที่ศึกษาคาดว่า จะมีแนวโน้มการขยายตัวทางด้านพักอาศัยในอนาคตอย่างแน่นอน เนื่องจากความพร้อมของโครงข่ายถนน ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ประกอบกับในเขตพื้นที่ยังมีคงที่ดินว่างเปล่าที่ยังไม่มีการพัฒนาอยู่ ซึ่งหากยังไม่มีการวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อนันทนาการอย่างจริงจังแล้ว ในอนาคตพื้นที่ดังกล่าวซึ่งถูกกำหนดให้ เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ตามผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผน พัฒนาพื้นที่นันทนาการเพื่อสนองความต้องการในการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนได้อย่างเพียงพอ

5.3 ลักษณะทางประชากรของพื้นที่ศึกษา

5.3.1 ลักษณะประชากร

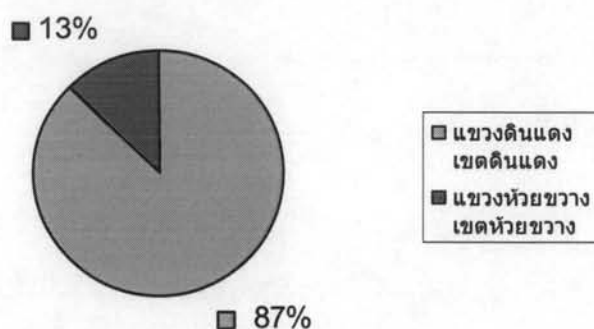
การศึกษาทางด้านประชากรของ แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง จะเป็นการศึกษาจำนวน และความหนาแน่นของประชากร และการเปลี่ยนแปลงจำนวนและความหนาแน่นของประชากร ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548 จากข้อมูลรายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ลักษณะโครงสร้างอายุประชากร ในปี พ.ศ.2548 โดยในปี พ.ศ.2548 แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง มีประชากรจำนวน 146,031 คน และ 21,552 คน โดยมีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 17,480 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 3,968 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ และเมื่อตรวจสอบจำนวนประชากรจากทะเบียนราษฎรและจากสำมะโนประชากรในแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง พบว่ามีจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร 142,287 คน และ 20,246 คน แต่มีประชากรจากข้อมูลสำมะโนประชากร 146,031 คน และ 21,552 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 5.2 จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548

ปี พ.ศ.	พื้นที่ศึกษา		รวม
	แขวงดินแดง	แขวงห้วยขวาง	
2538	177,685	27,423	205,108
2539	173,672	26,002	199,674
2540	171,062	25,634	196,696
2541	168,552	25,899	194,451
2542	166,187	25,446	191,633
2543	162,002	20,084	182,086
2544	159,570	25,759	185,329
2545	157,896	25,586	183,482
2546	155,766	25,267	181,033
2547	147,398	21,551	168,949
2548	146,031	21,552	167,583

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ.2548

ตารางที่ 5.3 ความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ.2548

พื้นที่ศึกษา	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร	ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)
แขวงดินแดง	8.354	146,031	17,480
แขวงห้วยขวาง	5.432	21,552	3,968
รวม	13.786	167,583	12,156

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

5.3.2 โครงสร้างประชากร

โครงสร้างประชากรของ แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ในปี พ.ศ.2548 โดยแขวงดินแดง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 146,031 คน แบ่งเป็นประชากรเพศหญิงจำนวน 76,889 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 53 ของประชากรทั้งแขวง ซึ่งมีจำนวนมากกว่าประชากรชายภายในแขวงที่มีจำนวน 69,142 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 47 ของประชากรทั้งแขวง โดยเปรียบเทียบผลต่างด้านจำนวนได้ 7,747 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.3 ของประชากรทั้งแขวง ส่วนแขวงห้วยขวาง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 21,552 คน แบ่งเป็นประชากรเพศหญิงจำนวน 11,617 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 54 ของประชากรทั้งแขวง ซึ่งมีจำนวนมากกว่าประชากรชายภายในแขวงที่มีจำนวน 9,935 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 46 ของประชากรทั้งแขวง โดยเปรียบเทียบผลต่างด้านจำนวนได้ 1,682 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.8 โดยโครงสร้างของประชากรในด้านอายุ ของแต่ละแขวง ในปี พ.ศ.2548 มีรายละเอียดดังนี้ ในแขวงดินแดง สัดส่วนของอายุที่อยู่ในวัยเด็กคือ ช่วงอายุ 0 – 14 ปี มีจำนวน 25,688 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ประชากรช่วงอายุ 15 – 29 ปี มีจำนวน 32,358 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ช่วงอายุ 30 – 44 ปี มีจำนวน 38,952 คน คิดเป็นร้อยละ 27 ช่วงอายุ 45 – 59 ปี มีจำนวน 30,593 คน คิดเป็นร้อยละ 21 ประชากรที่ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 16,698 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรในพื้นที่แขวงดินแดง และในแขวงห้วยขวาง สัดส่วนของอายุที่อยู่ในวัยเด็กคือ ช่วงอายุ 0 – 14 ปี มีจำนวน 3,725 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ประชากรช่วงอายุ 15 – 29 ปี มีจำนวน 4,881 คน คิดเป็นร้อยละ 24 ช่วงอายุ 30 – 44 ปี มีจำนวน 5,035 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ช่วงอายุ 45 – 59 ปี มีจำนวน 4,127 คน คิดเป็นร้อยละ 21 ประชากรที่ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 2,296 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรในพื้นที่แขวงห้วยขวาง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลประชากร จะเห็นว่า มีประชากรวัยแรงงานอยู่ในพื้นที่เป็นสัดส่วนที่สูงคือ ช่วงอายุ 25 – 59 ปี มีจำนวน

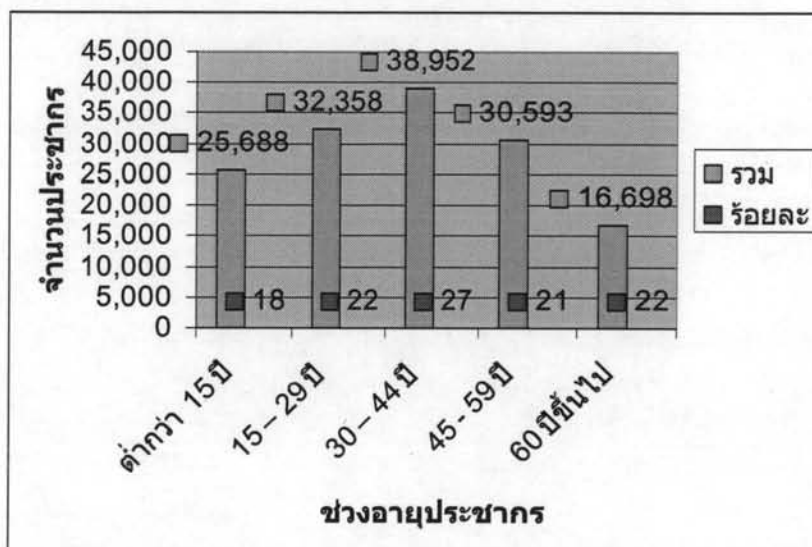
86,736 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 49 ของประชากรทั้งหมด และเมื่อแยกรายละเอียดในโครงสร้างประชากรช่วงวัยต่างๆ พบว่า วัยที่อยู่ในช่วงการศึกษา ช่วงอายุ 0 – 24 ปี มีจำนวน 48,681 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ประชากรที่อยู่ในช่วงวัยแรงงานหลัก คือ 25 – 44 ปี มีจำนวน 47,454 คน คิดเป็นร้อยละ 27 และประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง อายุ 0 – 14 ปี และ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 40,761 คน คิดเป็นร้อยละ 23

ตารางที่ 5.4 โครงสร้างอายุประชากรในแขวงดินแดง เขตดินแดง ปี พ.ศ.2548

ช่วงอายุ	รวม	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	25,688	18
15 – 29 ปี	32,358	22
30 – 44 ปี	38,952	27
45 - 59 ปี	30,593	21
60 ปีขึ้นไป	16,698	22
รวม	144,289	100

หมายเหตุ : ไม่รวมทะเบียนบ้านกลางและไม่ระบุสัญชาติ

แผนภูมิที่ 5.2 โครงสร้างอายุประชากร แขวงดินแดง เขตดินแดง ปี พ.ศ.2548

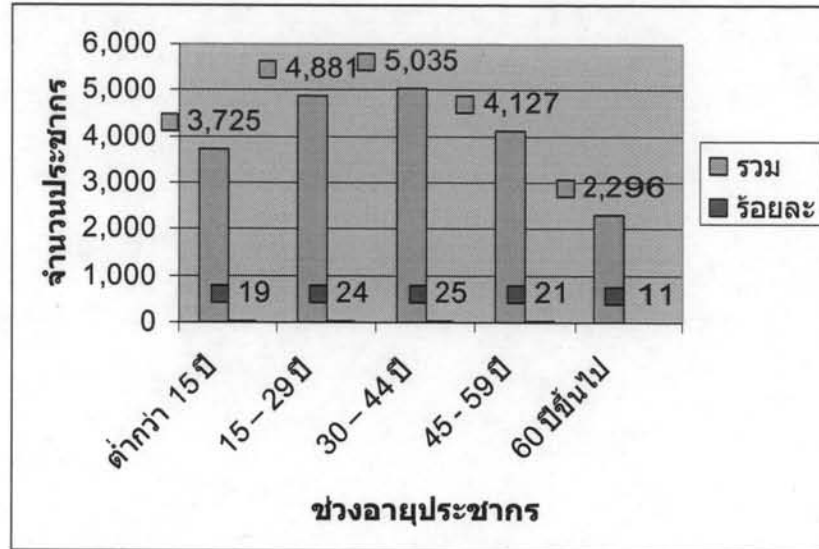

ตารางที่ 5.5 โครงสร้างอายุประชากรในแขวงห้วยขวาง และเขตห้วยขวาง ปี พ.ศ.2548

ช่วงอายุ	รวม	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	3,725	19
15 – 29 ปี	4,881	24
30 – 44 ปี	5,035	25
45 - 59 ปี	4,127	21
60 ปีขึ้นไป	2,296	11
รวม	20,064	100

หมายเหตุ : ไม่รวมทะเบียนบ้านกลางและไม่ระบุสัญชาติ

แผนภูมิที่ 5.3 โครงสร้างอายุประชากร แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ปี พ.ศ.2548

5.3.3 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร

การเปรียบเทียบเพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรในแขวงดินแดง เขตดินแดง และ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จะเป็นการเปรียบเทียบในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548 โดยในปี พ.ศ.2548 แขวงดินแดง เขตดินแดง มีประชากร 146,031 คน มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 17,480 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยมีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ลดลงจากเดิมในปี พ.ศ.2538 ร้อยละ 17.81 ส่วนแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ในปี พ.ศ.2548 มีประชากร 21,552 คน มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 3,968 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยมีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ลดลงจากเดิมในปี พ.ศ.2538 ร้อยละ 21.40

ตารางที่ 5.6 การเปลี่ยนแปลงประชากรในพื้นที่ศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548

พื้นที่ศึกษา	จำนวนประชากร พ.ศ. 2538	จำนวนประชากร พ.ศ. 2548	จำนวนการเปลี่ยนแปลง	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง
แขวงดินแดง	177,685	146,031	-31654	-17.81
แขวงห้วยขวาง	27,423	21,552	-5871	-21.40
รวม	205,108	167,583	-37525	-39.21

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

5.4 สรุปภาพรวมและบทบาทของพื้นที่ศึกษา

หลังปี พ.ศ.2500 มีการเริ่มใช้แผนพัฒนาประเทศอันได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ และกายภาพ ส่งผลให้พื้นที่ชุมชนได้ขยายออกไป ทั้งด้านฝั่งตะวันตกและ ตะวันออก มีประชากรอพยพเข้ามาสู่กรุงเทพมหานครตามแรงดึงดูดของแหล่งงานสำคัญ จากนั้นเริ่มมีการปรับปรุงถนนสายหลักรอบนอก และพัฒนาด้านพาณิชยกรรม ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่งผลให้มีการขยายตัวของพื้นที่ออกไปอย่างรวดเร็วจากพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน ออกไปสู่พื้นที่ชั้นกลาง และชานเมือง

แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ซึ่งถูกเลือกให้เป็นพื้นที่ศึกษา ในวิทยานิพนธ์นี้ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน และได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเป็นแหล่งที่พักอาศัยของแรงงานที่อพยพเข้ามาทำงาน ทำให้เกิดความหนาแน่นประชากรและที่พักอาศัยมากขึ้น โดยมีการพัฒนาจากรูปแบบบ้านเดี่ยวที่พักอาศัย มาเป็นตึกแถว เพื่อกิจกรรมทางด้านพาณิชย์กรรมและการ พักอาศัย จนกระทั่งในปัจจุบันที่รูปแบบได้แปรเปลี่ยนไปเป็นอาคารสูงในรูปของแฟลต คอนโดมิเนียม สำนักงาน และศูนย์การค้า และเป็นตัวชี้นำรูปแบบของการขยายตัวของพื้นที่ศึกษาในอนาคตข้างหน้า

การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน ยังคงมีการใช้ที่ดินปะปนกันเองระหว่างที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และสถาบันราชการต่างๆ โดยจะรวมตัวกันหนาแน่นมากใน แขวงดินแดง เขตดินแดง โดยเฉพาะในบริเวณฝั่งตะวันออกของถนนประชาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของพาณิชยกรรม ในพื้นที่ศึกษา อันเป็นที่รวมของกิจกรรมประเภทต่างๆ หลายประเภท และมีการกระจายตัวไปตามแนวถนน โดยเฉพาะพื้นที่สองฟากถนนสายหลักส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม ส่วนในบริเวณที่เป็นถนนซอยเข้าไปจากถนนสายหลัก จะเป็นย่านที่พักอาศัย มีโครงการที่อยู่อาศัยที่สำคัญในพื้นที่ คือ แฟลตการเคหะดินแดง แฟลตการเคหะห้วยขวาง ของการเคหะแห่งชาติ รวมทั้งโครงการอพาร์ทเมนต์ต่างๆ ของเอกชนเป็นจำนวนมาก พื้นที่พักอาศัยมีขนาดเล็กเพื่อให้ได้หน่วยพักอาศัยมากขึ้น และในส่วนของโรงงานอุตสาหกรรมภายในในส่วนของโรงงานขนาดเล็ก จะมีการแทรกตัวอยู่ในพื้นที่พาณิชยกรรม โดยเป็นอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นส่วนใหญ่ สำหรับในด้านของสถาบันการศึกษาและศาสนสถานมักจะกระจายอยู่ทั่วทั้งเขต โดยเฉพาะทางบริเวณฝั่งตะวันตกของถนนประชาสงเคราะห์ โดยสถานศึกษามักจะตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายหลักและสายรองต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา

5.5 สภาพปัจจุบันของพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษา

5.5.1 ลักษณะและประเภทของพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษา

ในปัจจุบัน แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง มีพื้นที่นันทนาการอยู่จำนวน 8 แห่ง มีจำนวนพื้นที่รวม 62 ไร่ โดยเมื่อคิดเป็นอัตราส่วนพื้นที่นันทนาการต่อจำนวนประชากรแล้ว จะมีสัดส่วนพื้นที่นันทนาการต่อจำนวนประชากรเท่ากับ 0.36 ไร่/ประชากร 1,000 คน หรือเท่ากับ 0.56 ตร.ม./คน โดยเมื่อจำแนกประเภทของพื้นที่นันทนาการตามลักษณะของการให้บริการของพื้นที่นันทนาการในแขวงดินแดง เขตดินแดง แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง จะมีอยู่เพียง 2 ประเภท คือ พื้นที่นันทนาการประเภทสวนสาธารณะ และพื้นที่นันทนาการประเภทสนามกีฬา และเมื่อจำแนกประเภทออกตามรัศมีการให้บริการโดยดูจากขนาดพื้นที่ ที่ตั้งองค์ประกอบต่างๆ และประโยชน์ใช้สอย การเข้าถึง และจำนวนผู้ใช้บริการอย่างคร่าวๆ พบว่าพื้นที่นันทนาการประเภทสวนสาธารณะ จะเป็นลักษณะสวนหย่อมในระดับละแวกบ้าน (Neighborhood Park) โดยมีรัศมีการให้บริการอยู่ที่ 100 - 800 เมตร โดยเป็นการพัฒนาจากที่ว่างขนาดเล็กที่ทิ้งร้าง โครงการพัฒนาสาธารณูปการต่างๆ หรือเหลือจากการพัฒนาเมือง ส่วนพื้นที่นันทนาการประเภทสนามกีฬานั้นจะเป็นลักษณะพื้นที่นันทนาการระดับชุมชน (Community Recreation Area) มีรัศมีการให้บริการอยู่ที่ 3.2 กิโลเมตร และพื้นที่นันทนาการระดับละแวกบ้าน (Neighborhood Recreation Area) มีรัศมีการให้บริการอยู่ที่ 100 - 800 เมตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5.7 ลักษณะของพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษา

ลักษณะของพื้นที่นันทนาการ	ชื่อพื้นที่นันทนาการ	พื้นที่ (ไร่)	ที่ตั้ง
พื้นที่นันทนาการละแวกบ้าน Neighborhood Recreation Area (รัศมีการให้บริการ 100 - 800 เมตร)	- สวนสมเด็จพระเจ้า 90 - สวนป่าวิภาวดีรังสิต - สวนหย่อม ระหว่างซอย ประชาราษฎร์บำเพ็ญ 9-11	0.3 3 3	ฝั่ง ต.อ. ถนนประชาสงเคราะห์ ฝั่ง ต.ต. ถนนประชาสงเคราะห์ ทางเหนือถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ
พื้นที่นันทนาการระดับชุมชน community Recreation Area (รัศมีการให้บริการ ไม่เกิน 3.2 กิโลเมตร)	- สนามกีฬา รร.สุรศักดิ์มนตรี - สนามกีฬาห้วยขวาง - ศูนย์เยาวชนห้วยขวาง - ศูนย์กีฬาและนันทนาการ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา	9 8 0.25 0.25	ฝั่ง ต.ต. ถนนประชาสงเคราะห์ ฝั่ง ต.อ. ถนนประชาสงเคราะห์ ฝั่ง ต.อ. ถนนประชาสงเคราะห์ ฝั่ง ต.อ. ถนนประชาสงเคราะห์
พื้นที่นันทนาการระดับย่าน District Recreation Area (รัศมีการให้บริการ 4.8 กิโลเมตร)	- ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น)	30	ฝั่ง ต.ต. ถนนประชาสงเคราะห์

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

1. สวนป่าวิภาวดีรังสิต เป็นสวนสาธารณะที่จัดหาโดยกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในแขวงดินแดง เขตดินแดง บริเวณระหว่างถนนวิภาวดีรังสิต กับถนนมิตรไมตรี โดยใช้พื้นที่ว่างจากการปรับปรุงสภาพพื้นที่มาจัดสร้าง มีพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ มีผู้มาใช้บริการบ้างเล็กน้อยในช่วงเวลาเย็น โดยส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชน และนักศึกษาจากสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง

กิจกรรมนันทนาการ นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ ชมธรรมชาติ

สิ่งอำนวยความสะดวก ปรากฏตามตาราง 5.8

สภาพปัญหา ถูกกลุ่มรถจักรยานยนต์รับจ้างบุกrukเข้าไปใช้ประโยชน์เป็นที่ตั้งของคิวรถจักรยานยนต์รับจ้าง เพื่อรอรับผู้โดยสารในพื้นที่ รวมทั้งใช้เป็นพื้นที่บางส่วนสำหรับซ่อมบำรุงเครื่องยนต์และล้างทำความสะอาดรถจักรยานยนต์ดังกล่าว ส่วนในเวลากลางคืนมักจะมีกลุ่มวัยรุ่นเข้าไปมั่วสุมสูดดมสารระเหย และถูกปล่อยให้เป็นที่พักของคนจรจัดในตอนกลางคืน

2. สวนสมเด็จพระเจ้า 90 ตั้งอยู่บริเวณแยกหอนาฬิกา ริมนถนนประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง เขตดินแดง ใช้พื้นที่บริเวณเกาะกลางถนนพัฒนาเป็นสวนหย่อมในชุมชน มีพื้นที่ประมาณ 0.3 ไร่ มีผู้มาใช้บริการในช่วงตอนเช้าและตอนกลางวัน โดยเป็นกลุ่มของคนในแฟลตการเคหะห้วยขวางซึ่งพักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

กิจกรรมนันทนาการ นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ ชมธรรมชาติ

สิ่งอำนวยความสะดวก ปรากฏตามตาราง 5.8

สภาพปัญหา ปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม บริเวณโดยรอบถูกใช้พื้นที่เป็นร้านจำหน่ายอาหารของคนในชุมชน โดยมีการบุกrukนำอุปกรณ์เครื่องใช้เข้าไป วางในพื้นที่บริเวณสวนหย่อม และเกิดปัญหาด้านความสกปรก

3. **ศูนย์เยาวชนห้วยขวาง** ตั้งอยู่บริเวณซอยประชาสงเคราะห์ 37 แขวงดินแดง เขตดินแดง มีพื้นที่ประมาณ 0.25 ไร่ มีผู้มาใช้บริการในช่วงเช้า และช่วงเย็น โดยเป็นกลุ่มของคนในแฟลตการเคหะห้วยขวางซึ่งพักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

กิจกรรมนันทนาการ ให้บริการในลักษณะสถานที่สำหรับออกกำลังกาย สนามบาสเกตบอล สนามฟุตบอล เป็นต้น

สิ่งอำนวยความสะดวก ปรากฏตามตาราง 5.8

สภาพปัญหา พื้นที่นันทนาการมีขนาดเล็กแต่มีปริมาณผู้เข้ามาใช้บริการจำนวนมากจึงไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ไม่มีอุปกรณ์กีฬาให้บริการผู้ที่เข้ามาใช้

4. **สนามกีฬาห้วยขวาง** ตั้งอยู่บริเวณ ซอยประชาสงเคราะห์ 32 แขวงดินแดง เขตดินแดง มีพื้นที่ประมาณ 8 ไร่ มีผู้มาใช้บริการโดยตลอดทั้งในช่วงเช้า ช่วงกลางวัน และช่วงเย็น โดยเป็นกลุ่มของคนในแฟลตการเคหะ ห้วยขวาง ชุมชนนาทอง ซึ่งพักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

กิจกรรมนันทนาการ ให้บริการในลักษณะสถานที่สำหรับออกกำลังกาย มีสนามบาสเกตบอล สนามตะกร้อ สนามฟุตบอล มีสนามหญ้าและสนามเด็กเล่น มีการจัดเส้นทางสำหรับวิ่งออกกำลังกายรอบสนามกีฬาดังกล่าว ในบางโอกาสเช่น เทศกาลหรืองานประเพณีต่างๆ จะมีการแสดงดนตรี บริเวณสนามหญ้าในสนามกีฬาห้วยขวาง

สิ่งอำนวยความสะดวก ปรากฏตามตาราง 5.8

สภาพปัญหา อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม มีการตั้งร้านค้า แผงลอยสำหรับขายสินค้า หรือให้บริการรับซ่อมโทรศัพท์มือถือในบริเวณโดยรอบสนามกีฬา มีประชาชนเข้ามาเดินเที่ยวเลือกซื้อสินค้าจำนวนมาก มีสภาพการจราจรติดขัด มีความอึดอัดจอบแจ้ง ซึ่งทำให้เกิดขวางเส้นทางเข้า-ออก ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการสนามกีฬาแห่งนี้ โดยหลังจากร้านค้าแผงลอยเก็บร้านไปแล้วบริเวณ สนามกีฬาฯ จะมีการจับกลุ่มมั่วสุ่มกัน มีบุคคลต่างด้าว และคนเร่ร่อนเข้ามาพักอาศัยหลบซ่อน

5. **ศูนย์กีฬาโรงเรียนศักดิ์มณี** ตั้งอยู่บริเวณซอยโรงเรียนสุศักดิ์มนตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง มีพื้นที่ประมาณ 9 ไร่ ส่วนใหญ่มีผู้มาใช้บริการในช่วงเย็น

กิจกรรมนันทนาการ ให้บริการในลักษณะสถานที่สำหรับออกกำลังกาย เช่น สนามฟุตบอล ลู่วิ่งสระว่ายน้ำ สนามเทนนิส สนามบาสเกตบอล

สิ่งอำนวยความสะดวก ปรากฏตามตาราง 5.8

สภาพปัญหา พื้นที่นันทนาการมีปริมาณผู้เข้ามาใช้บริการจำนวนมากจึงไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ไม่มีอุปกรณ์กีฬาให้บริการผู้ที่เข้ามาใช้

6. **ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น)** ตั้งอยู่บริเวณซอยมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง มีพื้นที่ประมาณ 30 ไร่ มีผู้มาใช้บริการโดยตลอดทั้งในช่วงเช้า ช่วงกลางวัน ช่วงเย็น โดยส่วนใหญ่มีผู้มาใช้บริการในช่วงเย็น

กิจกรรมนันทนาการ ให้บริการในลักษณะสถานที่สำหรับออกกำลังกาย มีสนามบาสเกตบอล สนามตะกร้อ สนามฟุตบอล มีสนามหญ้าสำหรับจัดการแสดง และมีสนามเด็กเล่นมีการจัดเส้นทางสำหรับ วิ่งออกกำลังกายรอบสนามกีฬาดังกล่าว ฯลฯ รวมทั้งเป็นสถานที่สำหรับนั่งพักผ่อนหย่อนใจ

พบปะสังสรรค์ มีการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น การสอนวาดภาพ สอนทักษะกีฬาด้านต่างๆ การแสดงดนตรี

สิ่งอำนวยความสะดวก ปรากฏตามตาราง 5.8

สภาพปัญหา พื้นที่นันทนาการต้องรองรับการเข้ามาใช้บริการในปริมาณมากตลอดทั้งวัน ผู้เข้ามาใช้บริการจำนวนมากจึงไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง เกิดปัญหาความแออัดในการใช้พื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

7. ศูนย์กีฬาและนันทนาการเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา ตั้งอยู่บริเวณ ซอยประชาสงเคราะห์ 34 แขวงดินแดง เขตดินแดง ใช้พื้นที่ซึ่งจัดไว้สำหรับสาธารณะ จากโครงการสร้างแพลตฟอร์มการเคหะห้วยขวาง มีพื้นที่ประมาณ 0.25 ไร่ มีผู้มาใช้บริการทั้งในช่วงเช้า ช่วงกลางวันและช่วงเย็น โดยเป็นกลุ่มของคนในแพลตฟอร์มการเคหะห้วยขวางซึ่งพักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

กิจกรรมนันทนาการ ให้บริการในลักษณะสถานที่สำหรับออกกำลังกาย มีสระว่ายน้ำและสนามกีฬาในร่ม ห้องฟิตเนส ฯลฯ

สิ่งอำนวยความสะดวก ปรากฏตามตาราง 5.8

สภาพปัญหา พื้นที่นันทนาการมีปริมาณผู้เข้ามาใช้บริการจำนวนมากจึงไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ไม่มีอุปกรณ์กีฬาไว้บริการผู้ที่เข้ามาใช้บริการ

8. สวนหย่อมซอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ 9 -11 แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง มีพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ มีผู้มาใช้บริการบ้างเล็กน้อยในช่วงเวลาเย็น หรือใช้เป็นสถานที่สำหรับนั่งรถจักรยานยนต์รับจ้างเพื่อเดินทางออกไปปากซอย โดยส่วนใหญ่ผู้ที่มาใช้บริการสวนหย่อมแห่งนี้จะเป็นประชาชนที่พักอาศัยอยู่ภายในซอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ 9 และ 11

กิจกรรมนันทนาการ นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ ชมธรรมชาติ

สิ่งอำนวยความสะดวก ปรากฏตามตาราง 5.8

สภาพปัญหา พื้นที่ขาดการดูแลปล่อยให้สภาพที่ทรุดโทรม สกปรก ส่วนในเวลากลางคืนมักจะมีกลุ่มวัยรุ่นเข้าไปมั่วสุมสูดดมสารระเหย และถูกปล่อยให้เป็นที่พักของคนเร่ร่อน คนจรจัดในเวลากลางคืน

ตารางที่ 5.8 แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่นันทนาการ

พื้นที่นันทนาการ	สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่นันทนาการ									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
สวนปาวีภาวดิริงสิต	/	/	-	/	-	*	-	-	/	-
สวนสมเด็จพระเจ้า 90	/	/	-	/	-	0	-	-	/	-
ศูนย์เยาวชนห้วยขวาง	/	-	-	-	-	*	/	-	*	-
สนามกีฬาห้วยขวาง	/	*	0	*	-	/	-	-	/	-
ศูนย์กีฬาโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี	/	-	-	/	/	*	-	-	/	/
ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น)	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ศูนย์กีฬาและนันทนาการเฉลิมพระเกียรติฯ	/	-	-	-	/	/	*	-	/	-
สวนหย่อมชอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ 9-11	/	*	-	/	-	0	-	-	-	-

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ

/ มีบริการ	* มีแต่ไม่สมบูรณ์	0 ขำรด	- ไม่มี
1 บริเวณที่พักผ่อน	2 เก้าอี้นั่งพัก	3 สนามเด็กเล่น	4 ดันไม้ให้ร่วมเงา
5 ถึงขยะ	6 ไฟฟ้าส่องสว่าง	7 สนามกีฬาสำหรับเด็ก	8 ศาลาพักผ่อน
9 ป้ายชื่อสวน-สนามกีฬา	10 ห้องน้ำ		

5.5.2 วิเคราะห์สภาพความเหมาะสมของพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษา**ก) การกระจายตัวของพื้นที่นันทนาการ**

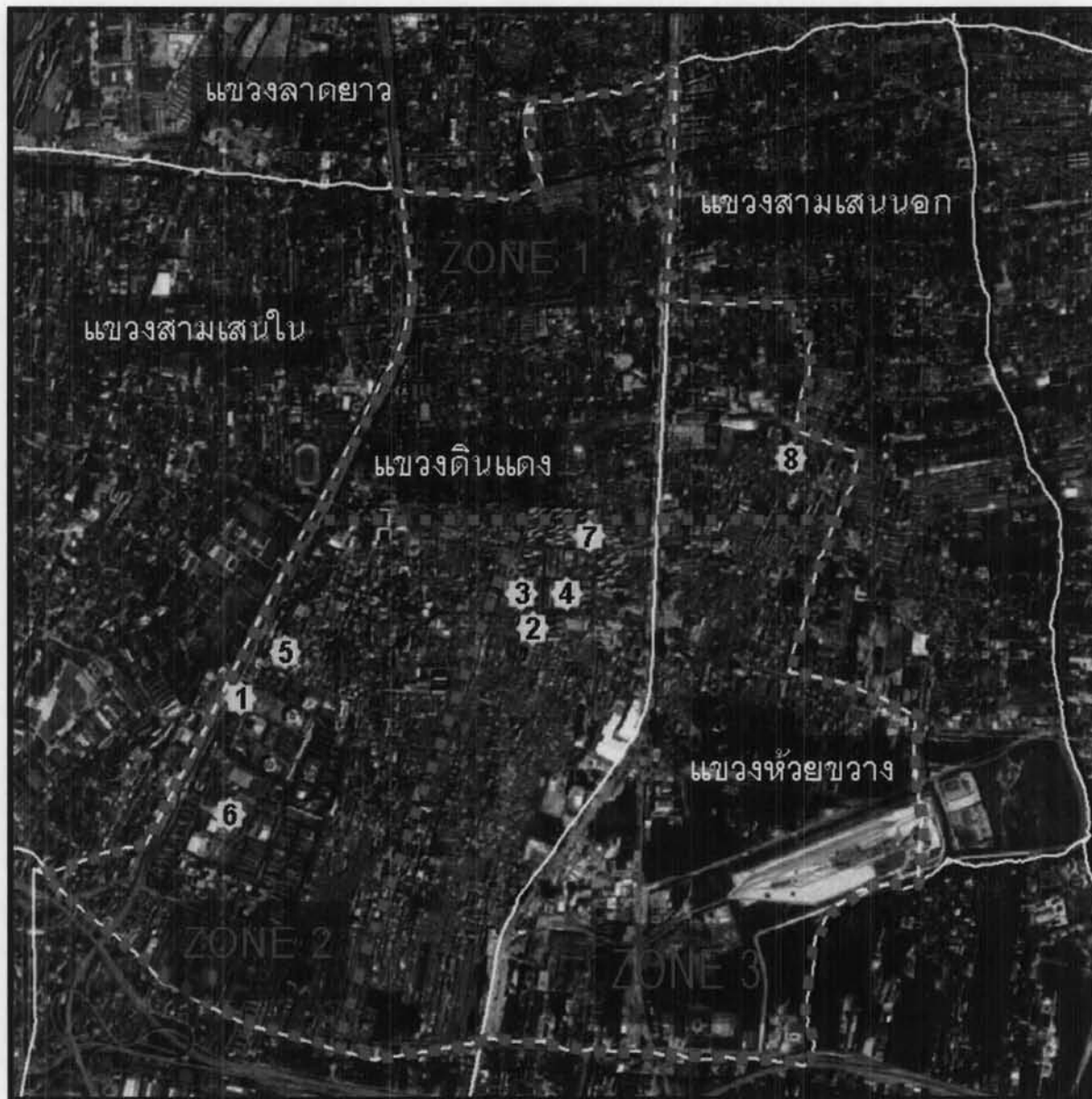
จากการศึกษาและสำรวจสภาพทางกายภาพของพื้นที่นันทนาการที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ศึกษา สามารถแบ่งทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของพื้นที่นันทนาการเป็น 3 บริเวณ ใหญ่ๆ ดังนี้ (ดูแผนที่ 5.4)

1. **บริเวณพื้นที่ทางเหนือของถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ** บริเวณนี้ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ทางตอนเหนือของ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวางและทางตอนเหนือของ แขวงดินแดง เขตดินแดง โดยมีถนนรัชดาภิเษกตัดผ่านกลางพื้นที่ โดยมีถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญเป็นถนนสายรองเชื่อมการสัญจรทั้งสองฝั่งของถนนรัชดาภิเษกทางตอนเหนือของพื้นที่ซึ่งถนนสายรองนี้จะมีถนนสายย่อยเชื่อมต่อถึงกันตามแผนงานแก้ปัญหาจราจรของกรุงเทพมหานครและสามารถใช้เป็นทางลัดไปออกถนนลาดพร้าว และถนนรามคำแหงได้ จะเห็นได้ว่าถนนรัชดาภิเษกและระบบโครงข่ายถนนสายรองและถนนสายย่อย มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่บริเวณนี้ได้ถูกพัฒนาเป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนอย่างค่อนข้างเด่นชัด โดยพื้นที่บริเวณทางเหนือของถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ มีพื้นที่นันทนาการเพียงแห่งเดียวคือ สวนหย่อม ตั้งอยู่ระหว่างชอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ 9 และ 11 โดยมีที่ตั้งปรากฏตาม Zone 1

2. **บริเวณพื้นที่ฝั่งตะวันตกของถนนประชาสงเคราะห์** บริเวณนี้ครอบคลุมพื้นที่ทางตอนกลางของ แขวงดินแดง เขตดินแดง โดยมีถนนวิภาวดีรังสิต ขนาบอยู่ทางทิศตะวันตกและถนนประชาสงเคราะห์ ทางทิศตะวันออกของพื้นที่ ถนนสายย่อยสายที่สำคัญเชื่อมการสัญจรระหว่างถนนหลักได้แก่ ชอยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จากการสำรวจพบว่าชุมชนในชอยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยนี้เป็นชุมชนค่อนข้างมีระเบียบและสะอาด มีลักษณะการใช้ที่ดินแบบพาณิชยกรรม-ที่พักอาศัย มีอพาร์ทเมนต์และ

หอพักกระจายตัวอยู่เป็นจำนวนมาก ตามถนนซอยย่อยต่างๆ ด้านที่ติดกับถนนวิภาวดีรังสิต เป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง อาทิ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย วิทยาลัยจักษุแพทย์ โรงพยาบาล โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี นอกจากนี้ภายในซอยจะมีอาคารสำนักงานขนาดเล็กและมีที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยวปะปนอยู่บ้าง บริเวณพื้นที่ดังกล่าวยังมีพื้นที่ว่างอยู่บ้าง และมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่นันทนาการ เพื่อตอบสนองความต้องการพักผ่อนหย่อนใจของผู้พักอาศัย เนื่องจากความพร้อมของระบบโครงข่ายถนนภายในพื้นที่สภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ใกล้กับแหล่งที่พักอาศัยและสถานศึกษาของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา รวมไปถึงที่พักอาศัยของหน่วยงาน โดยพื้นที่บริเวณฝั่งตะวันตกของถนนประชาสงเคราะห์ มีพื้นที่นันทนาการจำนวน 3 แห่ง คือ ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) สนามกีฬาโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี และสวนป่าวิภาวดีรังสิต โดยมีที่ตั้งปรากฏตาม Zone 2

3. บริเวณพื้นที่ฝั่งตะวันออกของถนนประชาสงเคราะห์ บริเวณนี้ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ทางด้านตะวันตกของ แขวงดินแดง เขตดินแดง มีถนนประชาสงเคราะห์ตัดผ่าน พื้นที่นี้ในแนวเหนือ-ใต้ทางตอนเหนือของพื้นที่มีซอยนาทอง (ซอยรัชดาภิเษก 7) ซึ่งเป็นถนนสายย่อยแยกจากถนนรัชดาภิเษกบริเวณห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขารัชดาภิเษก ตัดทะลุไปถนนประชาสงเคราะห์ผ่านไปยังแขวงดินแดง เขตดินแดง ออกสู่ถนนวิภาวดีรังสิตได้ ชุมชนบริเวณซอยนาทองนี้เป็นชุมชนหนาแน่นสภาพทั่วไปค่อนข้างแออัดพลุกพล่านและไม่เป็นระเบียบ มีลักษณะการใช้ที่ดินเป็นแบบพาณิชย์กรรม และพาณิชย์กรรม-พักอาศัย ทำให้เกิดกิจกรรมมากมายหลายประเภท อาทิ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า โรงงานทำขนม ตู้ซอมรด ร้านขายของชำ โรงแรม ม่านรูด ตลาดสด ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งงานของผู้พักอาศัยในพื้นที่นี้ มีที่พักอาศัยประเภทอพาร์ทเมนต์ และหอพักแทรกปะปนอยู่ในพื้นที่ค่อนข้างหนาแน่น สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยและแหล่งงานซึ่งผู้อยู่อาศัยเลือกที่จะพักอาศัยใกล้แหล่งงานมากที่สุด สำหรับทางตอนใต้ของพื้นที่นี้มีซอยข้างสถานทูตจีน (ซอยรัชดาภิเษก 3) เป็นถนนสายย่อยแยกจากถนนรัชดาภิเษกบริเวณสถานทูตจีนตัดทะลุถนนประชาสงเคราะห์ บริเวณซอยสุทธิพรออกสู่ถนนวิภาวดีรังสิตได้ ชุมชนนี้มีสภาพทางกายภาพเหมือนชุมชนนาทอง โดยพื้นที่บริเวณฝั่งตะวันออกของถนนประชาสงเคราะห์ มีพื้นที่นันทนาการจำนวน 4 แห่ง คือ สนามกีฬาห้วยขวาง ศูนย์เยาวชนห้วยขวาง ศูนย์กีฬาและนันทนาการเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา และสวนสมเด็จพระเจ้า 90 โดยมีที่ตั้งปรากฏตาม Zone 3

แผนที่ 5.4

การกระจายตัวของ
พื้นที่นันทนาการ

สัญลักษณ์

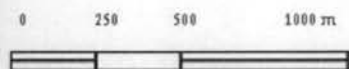
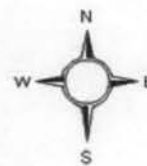

พื้นที่นันทนาการ

ZONE 1 พื้นที่ทางเหนือของถนน
ประชากรสุกรีบำเพ็ญ

ZONE 2 พื้นที่ฝั่งตะวันตกของ
ถนนประชาสงเคราะห์

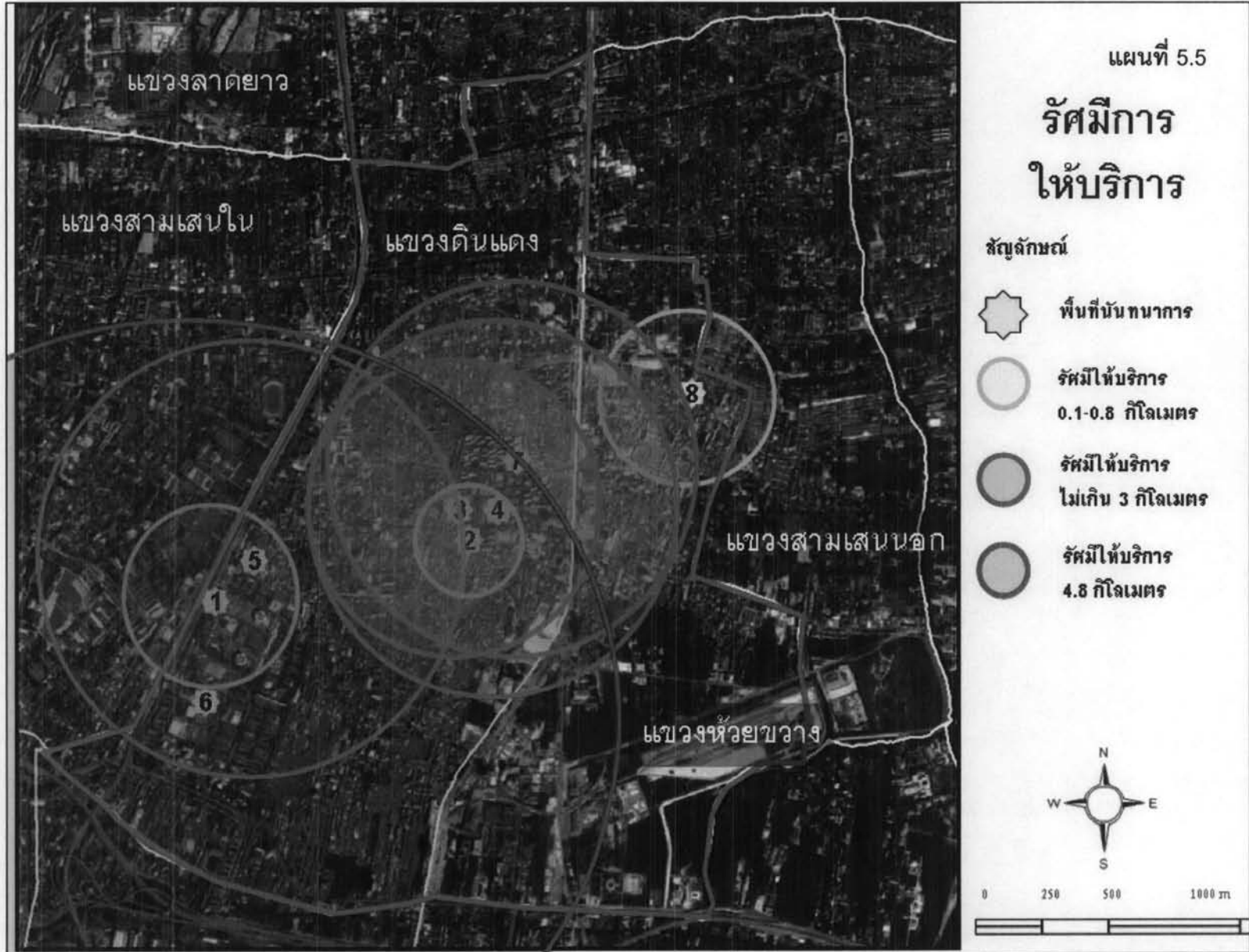
ZONE 3 พื้นที่ฝั่งตะวันออกของ
ถนนประชาสงเคราะห์

การกระจายตัวของพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษาเขตก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยพื้นที่นันทนาการส่วนใหญ่ที่ใช้ประโยชน์ได้มาก จะกระจุกตัวรวมกันอยู่ในพื้นที่ทางฝั่งตะวันตกของถนนประชาสงเคราะห์ มากกว่าและส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นันทนาการระดับย่านที่ต้องคอยให้บริการแก่ประชาชนทั้งในพื้นที่ศึกษาและนอกพื้นที่ศึกษา ทำให้มีผู้เข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก เกิดความแออัดและความไม่เพียงพอในการใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายที่จะเข้ามาใช้บริการและในบริเวณฝั่งตะวันออกของถนนประชาสงเคราะห์ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการกระจุกตัวของพื้นที่นันทนาการ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่นันทนาการระดับละแวกบ้านซึ่งต้องรองรับปริมาณการเข้ามาใช้บริการของประชาชนจำนวนมากจนทำให้เกิดความแออัด ส่วนในบริเวณทางเหนือของถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญนั้น มีพื้นที่นันทนาการอยู่เพียงแห่งเดียว คือ สวนสาธารณะที่ขาดการดูแลและไม่มีความสะดวกอย่างเพียงพอจึงสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่าพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษามีไม่เพียงพอที่จะให้บริการส่งผลให้ประชาชนของเมืองไม่ได้รับการบริการของพื้นที่นันทนาการอย่างทั่วถึง ทำให้ประชาชนที่มีความต้องการใช้บริการของพื้นที่นันทนาการไม่ได้รับการบริการและต้องเดินทางเพื่อที่จะพักผ่อนในระยะทางที่ไกลกว่าที่ควรจะเป็น

ข) รัศมีการให้บริการของพื้นที่นันทนาการ

จากรัศมีการให้บริการของพื้นที่นันทนาการที่มีอยู่ในแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง นั้น จากสภาพทางกายภาพจะพบว่ารัศมีการให้บริการนั้นไม่สามารถครอบคลุมไปได้ทั่วทั้งพื้นที่ โดยบริเวณที่รัศมีการให้บริการของพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษาที่ไม่สามารถไปถึงได้ คือ บริเวณด้านทิศเหนือและทิศใต้ของพื้นที่ศึกษา ซึ่งได้แก่ บริเวณทางเหนือของถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ และทางทิศใต้ของบริเวณฝั่งตะวันออกของถนนประชาสงเคราะห์ โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากไม่มีพื้นที่นันทนาการ และเมื่อดูจากรัศมีการให้บริการของพื้นที่นันทนาการที่มีอยู่นอกพื้นที่ พบว่าพื้นที่นันทนาการที่มีรัศมีการที่ครอบคลุมมาถึงดังกล่าว ได้แก่ สวนจตุจักร และสวนสมเด็จฯ ที่มีรัศมีการให้บริการที่ครอบคลุมมาถึงทางด้านทิศเหนือของพื้นที่ศึกษาเท่านั้น ซึ่งเมื่อรวมกันกับรัศมีการให้บริการของพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษาเอง พบว่าพื้นที่ที่ยังคงขาดแคลนพื้นที่นันทนาการอยู่ ก็ยังคงเป็นบริเวณเดิม คือ ทางทิศใต้ของบริเวณฝั่งตะวันออกของถนนประชาสงเคราะห์ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ประชากรในแขวงดังกล่าวต้องออกไปใช้บริการพื้นที่นันทนาการในรัศมีที่ไกลเกินความจำเป็น และทำให้พื้นที่นันทนาการในบริเวณพื้นที่ศึกษาต้องให้บริการแก่ประชากรเกินกว่าความเป็นจริงที่จะสามารถรองรับได้

ค) ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดพื้นที่นันทนาการกับจำนวนประชากร

จากการศึกษาเกณฑ์การหาพื้นที่นันทนาการ คือ สัดส่วนพื้นที่นันทนาการต่อประชากรร้อยละของที่โล่งว่างต่อพื้นที่เมืองและการคาดประมาณความต้องการพื้นที่นันทนาการจากการกระจายตัวของประชากร สภาพเศรษฐกิจ สังคม รายได้ เวลาว่าง ทักษะคิด รสนิยม แต่เนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานสัดส่วนพื้นที่นันทนาการต่อประชากรโดยตรงนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดศึกษาและกำหนดไว้ ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงได้นำเกณฑ์มาตรฐานของทางสำนักผังเมืองที่ใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการจัดหาสวนสาธารณะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่นันทนาการ โดยคำนวณจากสัดส่วนสวนสาธารณะต่อจำนวนประชากร ซึ่งได้กำหนดไว้ให้มีพื้นที่สวน 2.8 ตร.ม./ประชากร 1 คน หรือ 1.8 ไร่ /ประชากร 1,000 คน มาใช้เทียบเคียงเป็นเกณฑ์มาตรฐานสัดส่วนพื้นที่นันทนาการต่อจำนวนประชากร

จากจำนวนประชากรปีล่าสุดในปี พ.ศ.2548 แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ต้องมีพื้นที่นันทนาการ จำนวน 301 ไร่ จึงจะมีพื้นที่นันทนาการต่อประชากรตามเกณฑ์ของสำนักผังเมือง ในขณะที่พื้นที่นันทนาการทั้งหมดของ แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง รวมกันมีอยู่เพียง 62 ไร่ เท่านั้น จึงต้องการพื้นที่นันทนาการเพิ่มขึ้นอีก 239 ไร่ เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กรมผังเมืองได้กำหนดเอาไว้

ง) ปัญหาของพื้นที่นันทนาการในปัจจุบัน

ปัญหาที่พบเห็นได้อย่างชัดเจนของพื้นที่นันทนาการใน แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตดินแดงและสำนักงานเขตห้วยขวาง นั้นคือ

ภาพ 5.1 ภาคเอกชนบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่นันทนาการอย่างผิดวัตถุประสงค์

บริเวณด้านหน้าสนามกีฬาห้วยขวาง

บริเวณด้านข้างสนามกีฬาห้วยขวาง

บริเวณด้านหน้าสวนสมเด็จพระเจ้า 90

บริเวณทางเข้าด้านหน้าสวนป่าวิภาวดีรังสิต

1. ภาคเอกชนบุกเบิกเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้นทางการอย่างผิดวัตถุประสงค์ เช่น บริเวณสนามกีฬาห้วยขวาง มีพ่อค้าแม่ค้าบุกเบิกเข้ามาตั้งแผงลอยเพื่อนำสินค้ามาตั้งวางขาย ในเวลาเดียวกันกับที่มีประชาชนเข้ามาใช้บริการสนามกีฬาห้วยขวาง หรือบริเวณสวนป่าวิภาวดีรังสิต มีกลุ่มของผู้ขับรถจักรยานยนต์รับจ้างเข้าไปใช้ประโยชน์เป็นที่ตั้งของคิวรถจักรยานยนต์รับจ้างเพื่อรอรับผู้โดยสารทั่วไป รวมทั้งใช้เป็นพื้นที่บางส่วนสำหรับซ่อมบำรุงเครื่องยนต์และล้างทำความสะอาดรถจักรยานยนต์ดังกล่าว (ดูภาพ 5.1)

2. พื้นที่นั้นทางการถูกปล่อยทิ้งร้าง และการขาดการดูแลรักษา ปล่อยให้อยู่ในสภาพทรุดโทรม จนกลายเป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มผู้ติดยาเสพติด เป็นที่พักอาศัยหลบซ่อนของคนเร่ร่อน หรือบุคคลต่างด้าว (ดูภาพ 5.2 และ 5.3)

ภาพ 5.2 พื้นที่นั้นทางการกลายเป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น

ภาพ 5.3 พื้นที่นั้นทางการขาดการดูแล

3. สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่นันทนาการมีไม่เพียงพอที่จะให้บริการทำให้ขาดแรงจูงใจในการเข้ามาใช้พื้นที่นันทนาการ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ประชากรในพื้นที่ศึกษาต้องเดินทางออกไปใช้พื้นที่นันทนาการนอกพื้นที่ศึกษาซึ่งสามารถสนองตอบความต้องการพักผ่อนหย่อนใจได้ดีกว่าพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษา

ภาพ 5.4 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่นันทนาการไม่เพียงพอให้บริการ

5.6 สรุป

ภาพรวมของแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง เป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานมานาน เมื่อกรุงเทพมหานครมีการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ และกายภาพ มีประชากรอพยพเข้ามาสู่กรุงเทพมหานครตามแรงดึงดูดของแหล่งงานสำคัญ จนกระทั่งกรุงเทพมหานครชั้นในมีการขยายตัวของพื้นที่ออกไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ซึ่งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นในนั้น เป็นพื้นที่หนึ่งที่ต้องรองรับการขยายตัวดังกล่าว โดยมีการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย ประชาชนจึงเข้ามาตั้งถิ่นฐานจำนวนมาก เนื่องจากอยู่ใกล้กับแหล่งงาน ธุรกิจการค้า และสถานศึกษา จนพื้นที่บางแห่งกลายเป็นชุมชนแออัด เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากศูนย์กลางเมืองและแหล่งงานสำคัญ ทำให้ในบางพื้นที่จึงมีความหนาแน่นสูง โดยประกอบกับสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ที่ดึงดูดคนจำนวนมากเข้ามาทำงาน จากสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง มีสัดส่วนพื้นที่นันทนาการอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยสาเหตุสำคัญมาจากการขาดการวางแผนด้านการจัดระเบียบพื้นที่นันทนาการ เพื่อรองรับประชากรมาตั้งแต่อดีตของกรุงเทพมหานคร ข้อจำกัดด้านที่ดิน และสภาพการพัฒนาของพื้นที่

ลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ซึ่งรูปแบบที่อยู่อาศัยจะเปลี่ยนจากแนวราบเป็นที่อยู่อาศัยในแนวตั้งมากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ริมถนนสายหลักต่างๆ ในส่วนพื้นที่พาณิชยกรรม จะตั้งอยู่ตามถนนสายหลัก และจะแทรกตัวอยู่ในชุมชนที่หนาแน่นบ้างเป็นระยะ โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดให้ แขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง เป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เป็นบริเวณที่รัศมีการให้บริการของพื้นที่นันทนาการครอบคลุมไปไม่ถึง ประกอบกับพื้นที่นันทนาการที่มีอยู่ในพื้นที่ก็อยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ถูกใช้เป็นแหล่งมั่วสุมและที่พักอาศัยลับหน้าของคนเร่ร่อน บุคคลต่างด้าว หรือถูกภาคเอกชนบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์อย่างผิดวัตถุประสงค์

จากสภาพปัญหาของพื้นที่นันทนาการที่มีอยู่ในแขวงดินแดง เขตดินแดง และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง และจากความเหมาะสมของพื้นที่นันทนาการที่ควรจะมีในพื้นที่ศึกษา สามารถกล่าวได้ว่าการพัฒนาพื้นที่นันทนาการให้มีรัศมีการบริการในระดับที่เชื่อมโยงชุมชนเมืองระดับหมู่บ้าน ให้เป็นระบบที่สมบูรณ์ โดยแนวโน้มในการจัดสร้างพื้นที่นันทนาการในพื้นที่ศึกษาที่เหมาะสม คือ การจัดสร้างเป็นพื้นที่นันทนาการในระดับชุมชน ในบริเวณที่ยังขาดแคลนและในบริเวณที่รัศมีการให้บริการครอบคลุมไปไม่ถึง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนที่อยู่อาศัยโดยรอบ และการจัดสร้างพื้นที่นันทนาการนั้นควรจะอยู่บนสมมติฐานที่ว่าหากพื้นที่นันทนาการสามารถตอบสนองความต้องการพักผ่อนของคนในชุมชนได้ จะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความต้องการมีส่วนร่วมในการดูแล และการจัดระเบียบพื้นที่นันทนาการ เพื่อลดปัญหาการทุจริตของพื้นที่ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ และก่อให้เกิดการใช้พื้นที่นันทนาการอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เป็นผู้เลือกตำแหน่งที่ตั้งและความเหมาะสมของพื้นที่นันทนาการตามความต้องการของประชาชนเอง

ทั้งหมดนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์กิจกรรมนันทนาการ พฤติกรรมการใช้พื้นที่นันทนาการ เพื่อหาแนวทางการวางแผนพัฒนาพื้นที่นันทนาการในแขวงดินแดง เขตดินแดงและแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง ให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการใช้เวลาสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจของชาวเมือง